

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**  
**ДЗ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ**  
**МОЗ УКРАЇНИ»**

**КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**



# **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ**

# **ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ**

Матеріали XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції

Дніпро  
2020

Редакційна колегія:

д. філол. н., проф. **Т. В. Філат** (відп. ред.);

к. філол. н., ст. викладач **Н. В. Кузнецова**;

к. філол. н., ст. викладач **К. Ю. Перинець**.

**Актуальні проблеми навчання іноземних студентів.** Матеріали ХХІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дніпро, 2020. – 199 с.

Збірник містить матеріали науково-практичної конференції. Розглядаються актуальні проблеми навчання іноземних студентів, а також питання методики викладання української, російської, латинської та іноземних мов у вищій школі.

Для спеціалістів-філологів, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів-філологів.

**Усі матеріали друкуються в авторській редакції.**

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**  
**ДЗ «ДНІПРОПЕТРОВСЬКА МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ**  
**МОЗ УКРАЇНИ»**  
**КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ**

V Міжвузівська науково-практична студентська  
конференція з латинської мови

**«PER ASPERA AD ASTRA»**

...(Ледача рука до убогства веде ...) (Прит.8: 11; Прит.10); *Tempus spargendi lapides et tempus eos colligendi ...* (Час розкидати каміння і час збирати каміння ...) (Екк.3: 5); *Multo kemelius est non vovere, quam post votum promissa non reddere* (Краще не дати обітницю, ніж дати обітницю і не виконувати), (Екк.5: 4); ). *Omnia ergo, quaecumque vultis faciant vobis homines, ita et vos facit eeis* (І так у всьому, як хочете, щоб з вами поступали люди, те саме чинить їм і ви з ними) (Мт.7: 12); *None nim est aliquid absconditum, nisi ut manifestitur, nec factum est occultum, nisi ut inpalam veniat* (Немає нічого таємного, що не виявиться, і немає таємного, що не вийшло б назовні) (Мк.4: 22).

Отже, значна частина латинських крилатих виразів – цитати з Біблії. Зауважимо, що не тільки прислів'я та приказки мали біблійну основу давньої словесності, фабули літературних творів давнини містили теми, цитати, думки з біблійних джерел, картини багатьох живописців надихалися біблійними темами. Ми плануємо продовжувати свої дослідження в цьому напрямі й подалі.

*Слинько Д., Сидора М. Ю.*

**ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»**

## **ЦИКЛ ОПОВІДАнь МИХАЙЛА БУЛГАКОВА «ЗАПИСКИ ЮНОГО ВРАЧА»**

Письменник Михайло Булгаков народився 15 травня 1891 р. в Києві в багатодітній і дружній родині професора, викладача Київської духовної академії. Закінчивши Першу Київську гімназію, Михайло, продовжуючи сімейні традиції, вступив до Київського університету на медичний факультет, який закінчив у 1916 р. і пішов працювати в один з київських госпіталів. Влітку того ж року майбутній письменник отримав перше призначення і восени приїхав в маленьку земську лікарню Смоленської губернії, в село Нікольське. Тут він почав писати книгу «Записки юного лікаря». У 1918 р. повернувся до

Києва, а після буремних років громадянської війни у 1921 році він переїхав до Москви, влаштувавшись у газету «Гудок». У цей час Булгаков пише дуже багато. З 1923 року він був зарахований до Спілки письменників. У 1924 – 1928 рр. доробок письменника збагачується такими талановитими творами, як «Дьяволіада», «Фатальні яйця», «Собаче серце» (1925р), «Біла гвардія», «Зойкина квартира» (1926р), «Багряний острів» (1927р), «Біг» (1928р). І, звичайно ж, роман «Майстер і Маргарита», над яким він починає працювати в 1928-му році. До 1930 року багато п'єс перестали друкувати і з'являтися на сцені. Відносини Булгакова з Радянською владою склалися досить тяжко і неоднозначно. Чимало його творів були опубліковані вже після його смерті. Помер письменник 10 березня 1940 року в Москві від тяжкої спадкової хвороби нирок.

Збірник оповідань «Записки юного врача» Михайла Булгакова ряд дослідників вважає автобіографічним. Як і головний герой, письменник також займався медичною діяльністю, виконуючи обов'язки земського лікаря після закінчення медичного факультету та тяжких років Першої світової війни, коли він був лікарем у прифронтовій зоні. Саме в оповіданнях цього циклу він розкривав проблеми та труднощі психологічного характеру, з якими стикається кожен молодий спеціаліст, вчорашній студент: від недовіри з боку пацієнтів та старших колег до невпевненості у своїх знаннях та навичках. Крім того, автор піднімав ряд болючих питань соціально-побутового характеру, оскільки робота в глухому селі, переважно з неосвіченими й неграмотними селянами, ставила перед ним ряд завдань, які вирішувати було складно, а іноді й неможливо. Тематика й проблематика цих оповідань залишаються на сьогодні актуальними й цікавими для майбутніх лікарів, адже тут можна знайти відповіді на багато питань, які цікавлять та турбують сучасних студентів-медиків.

Булгаков показує певну розгубленість молодого лікаря, який тільки вчора був випускником медичного інституту, а сьогодні вже повинен допомагати людям. Герой відчуває страх перед складними операціями, незвичайними

захворюваннями, через це він постійно знаходиться у стані тривоги.

З іншого боку, автор підкреслює у своєму герої прагнення до знань, бажання дізнаватися щось нове. Хоча при огляді пацієнтів у ньому ніби й змагаються дві особистості, але все ж таки він здатний знайти в собі сміливість, щоб оглянути пацієнта і призначити лікування. Також професіоналізм героя проявляється в його вмінні призначати ефективне лікування. І в цьому йому допомагає відмінне навчання в університеті, про що герой пригадує досить часто, стикаючись з якимись складними ситуаціями. Привертає увагу те, що всі лікарські засоби він виписує саме латинською мовою, за всіма стандартами рецептури.

Безумовно, оповідання цього циклу представляють великий інтерес в літературо- та мовознавчому аспектах.

Зокрема, цікаво простежити вживання латинських медичних термінів у творах цього циклу. У кожному оповіданні зустрічаються латинські слова як постійне підтвердження нерозривного зв'язку медицини та латини. Автор через мову й думки головного героя підкреслює, як важливо лікарю знати латину, яка є показником професіоналізму й ерудованості.

Але автор часто пише латинські терміни кирилицею, показуючи, що відбувається постійний процес запозичення термінології різними мовами, хоча часто в мові є свої відповідники латинських термінів. До того ж не завжди ця мова зрозуміла для широкого загалу. Булгаков використовує «народні» назви деяких захворювань, показуючи, що «простим» людям так набагато зрозуміліше.

У першому оповіданні циклу, «Полотенце с петухом», Булгаков розповідає про приїзд до села і знайомство молодого лікаря з майбутніми досвідченими колегами та місцевими жителями. Він пригадує всі невідкладні стани, до яких повинен бути готовий лікар: защемлена грижа, гнійний апендицит, дифтерійний круп, неправильне положення плоду. Майже в перший день його роботи до нього поступила молода дівчина, яка отримала

травматичну ампутацію нижньої кінцівки. Її стан ускладнювався травматичним шоком і значною крововтратою. Незважаючи на це, операція пройшла успішно. У цій частині автор знову звертається до латинської мови. Він використовує такі терміни: неврастенія, грижове кільце, гіпс, трахеотомія, камфора, саліцилат натрію.

Булгаков у цьому оповіданні показує, наскільки скептично налаштовані колеги по відношенню до юного героя. Вони ніби сміються над ним, над його молодістю й недосвідченістю. І ця проблема актуальна і в сучасному світі, оскільки випускнику після медичного інституту досить складно заслужити повагу і викликати довіру в пацієнтів і колег.

У наступному оповіданні «Крещение поворотом» герою потрібно було зробити операцію повороту плода за ніжку при поперечному його положенні, але нашому герою забракло досвіду і він вагався та сумнівався у своїх силах, але завдяки порадам досвідченої акушерки ця операція вдається. Це підкреслює думку про важливість поєднання теоретичних знань і практичного досвіду, який набувається протягом професійної діяльності, але не може з'явитись без фундаментальної теоретичної підготовки. У цьому оповідання автор використовує такі медичні терміни: хірургія, топографічна анатомія, розрив матки, оперативне акушерство, пульс.

Назва оповідання «Стальное горло» пов'язана з трахеотомією і сріблястою трубкою, яку поставив лікар дівчинці Ліді, трьох років, з дифтерією. Для трахеотомії були абсолютні показання: дифтерійний круп. Вона поступила в лікарню на 5-й день захворювання і у край тяжкому стані. Ми зустрічаємо терміни: афонія, стенозуюче дихання. Після проведення операції селом пішов слух, що дівчинці замінили горло на стальне. Це яскраво показує, наскільки люди можуть бути безпечними по відношенню до свого здоров'я. Вони готові вірити різним знахарям, використовувати народні методи лікування, якби тільки не звертатися до традиційної медицини. Ця проблема актуальна і в наш час, оскільки люди до останнього моменту сидять вдома, а

коли ситуація стає критичною, вони біжать до лікаря в надії отримати допомогу. У суспільстві немає розуміння того, що краще попередити, ніж потім лікувати, що не всі захворювання можна вилікувати на останній стадії. Люди думають, що лікарі - це ніби чарівники, але насправді вони не завжди в змозі допомогти. Звідси і йдуть чутки про некваліфікованість лікарів, про їх непрофесіоналізм.

У наступній частині «Вьюга» описанні симптоми черепно-мозкової травми. Померла донька агронома, отримавши цю травму при падінні з коня. При огляді лікар визначив тяжкий стан зі втратою свідомості, кровотечею з носа і рота. Це був перший раз, коли молодий лікар побачив смерть. Для всіх лікарів це дуже складне випробування, його запам'ятовують на все життя. Герой не зміг абстрагуватися від цього і досить довго переживав, докоряв собі за те, що не зміг допомогти. Намагався знайти свою помилку, перечитував всі книги і конспекти. Але, на мій погляд, його помилкою було саме те, що він занадто близько до серця все сприйняв. Для нашої професії потрібне вміння відсторонятися від страждань та смерті, оскільки за весь час професійної діяльності ми будемо неодноразово з цим стикатися, а емоції заважають працювати ефективно та оперативно. Але потрібно вміти висловлювати співчуття до людей, які втратили близьку людину, вміти їх підтримати словом.

В оповіданні «Тьма египетская» Булгаков описує побут і звичаї сільських жителів того часу – малограмотність, недовіру до медицини. Жінці була приписана настоянка беладони по 5 крапель, вона ж прийняла півбаночки. Для полегшення пологів підвішували ногами до стелі, давали жувати волосся. А хворий на малярію вирішив прийняти всі 10 порошоків хініну, приписаного лікарем. Це в черговий раз доводить шкоду самолікування та його тяжкі наслідки. Автор використовує такі терміни: валеріана, шлунковий зонд, камфорне масло, лихоманка.

Назва оповідання «Пропавший глаз» відбиває суть історії з дитиною, яка мала велетенську пухлину, що закривала око. Лікар досить довго намагався



зрозуміти її походження, призначити лікування. Але, як виявилось, це лише звичайний гнійник, який розвивався в нижній повіці, а потім самовільно лопнув. Ми можемо побачити, як сумлінно герой намагався знайти правильний діагноз, скільки різних варіантів він розглядав. Це доводить, що лікар повинен уміти порівнювати різні діагнози, звертати увагу на маленькі дрібнички, логічно мислити. У цьому оповіданні М. Булгаков використовує перелік можливих захворювань, їх симптоми: галюцинації, гангрена, зараження крові, рак, тиф, саркома, мозкова грижа.

В останній частині цієї книги «Звездная сыпь» автор вживає новий термін, який позначає основні симптоми вторинного сифілісу. Хворий, який звернувся зі скаргами, не розумів тяжкості свого стану і небезпеки зараження для його дружини й дітей. Лікар називає його «Lues» по-латині, також він для пацієнтів використовує народну назву «дурная болезнь». Він пояснює можливі наслідки в разі відмови він лікування і призначає ртутну мазь, припис якої латиною є прикладом виписування рецептів, які не змінюються протягом сторічч.

Впродовж циклу оповідань простежується професійне зростання молодого лікаря, його впевненості в собі й у своїх діях. Він збагачується досвідом, виконуючи складні операції, встановлюючи діагнози і допомагаючи людям

Під час прочитання всього твору зустрічається близько 95 медичних термінів, серед яких частина є термінами латинського або грецького походження. Їх можна розподілити на декілька груп:

1. Назви лікувальних препаратів (камфора, кофеїн, саліцилати натрію, сода, беладона, адреналін, морфій, хлороформ, валеріана, йодистий калій, кокаїн, ртутна мазь, аспірин, опійний настій, камфорне масло).
2. Назви анатомічних термінів (дихальне горло, хребтовий стовп, трахея, грижове кільце, крила носа, горбки стегна, судини, артерії, зуби, мозкові клітини, серцева сумка, білок ока).
3. Назви клінічних термінів (параліч, гнійний апендицит, дифтерійний круп,

ампутація, сифіліс, рак стравоходу, запалення легень, скарлатина, біла гарячка, мігрень).

4. Назви медичних інструментів (зонд, ніж, ножиці, крючки, шприци, гіпс, марлевий тампон, стетоскоп, кружка есмарха).

5. Назви спеціалістів ( акушерка, фельдшер, хірург, венеролог).

Таким чином, ми бачимо наскільки важливе вивчення латинської мови для лікаря. Вона використовується в професійній діяльності постійно, хоча ця мова і вважається мертвою. Але при її використанні можна бути впевненим, що тебе зрозуміють будь-де, тому що нею спілкуються всі медики. Нам як студентам це також допомагає у навчанні, оскільки розуміння багатьох термінів, їх походження залежить саме від знання латинської мови. Тому цей предмет є базовим для майбутніх лікарів, оскільки грамотне виписування рецептів, заповнення історій хвороби показує освіченість лікаря і викликає повагу пацієнтів і колег. А перше враження дуже важливе, оскільки його досить складно змінити, що М. Булгаков яскраво продемонстрував у своєму творі «Записки юного врача». Також письменник довів, як важливо займатися самоосвітою, не зважаючи на вік. Медична наука постійно розвивається, тому потрібно весь час поглиблювати й оновлювати свої знання, не боячись нового, але й не забуваючи про старі, перевірені часом методи. Також дуже важливою є взаємодія та взаємозбагачення поколінь: ніколи не потрібно соромитися запитати і попросити пояснити. Краще запитати та перевірити, ніж нашкодити пацієнтам. Майбутніх лікарів має надихати головний герой, який з гідністю та впевнено знаходить вихід з будь-якої скрутної ситуації.